

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Το τέλος του παιχνιδιού και η φάρσα

Η Ρένα και η Τίτι πιάνουν δουλειά. Επιλέγουν ονόματα της τύχης και του χρυσού οδηγού και αρχίζουν τα τηλεφώνια. Είναι ο Χαμ και ο Κλοβ αλλιώς. Στην προκειμένη περίπτωση, το τέλος του παιχνιδιού μόλις αρχίζει ως μια ασφυκτική *Φάρσα*. Δύο γυναικείες φωνές συνταράσσουν τις τηλεφωνικές γραμμές και «ομιλούν» το μανιφέστο. Ciao Bella, Bella ciao... μέσα από απανωτές κλήσεις, το «εγώ» χτίζει προσωπικότητα, ένα τείχος προστασίας και σπονδυλωτής περηφάνιας. Αδειάζει ο καθωσπρεπισμός. Καθώς ο άλλος, ενίοτε ένας άντρας μακροσκελούς επωνύμου, δεν είναι εκεί. Είναι φαντασματικά παρών. Όπως ο Μαγκρίτ. Αναγκαίο δεν υπάρχει. Δεν χρειάζεται να αποδειχτεί τίποτε. Αρκεί η επινόηση, η οποία δίνει μια νέα ώθηση στην τηλεφωνική συναλλαγή και ως εκ τούτου υπερπηδά τα κενά της γραμμής. Αυτό το επινοημένο παιχνίδι, αυθορμψίας και άκρατης τρέλας, όμως, δεν είναι τωρινό. Η σκούφια του κρατά από το 1982. Αν γραφόταν, με σημερινά δεδομένα, στη σύγχρονη εποχή των χρυσών σκούφων, η Ρένα και η Τίτι δεν θα είχαν δουλειά. Απλώς επειδή έχουμε κινητά, Ίντερνετ, τηλεοπτικά μαγειρεία και πολυπράγματα αισθήματα. Κι όμως, αυτό το βιβλίο που πάτησε τα τριάντα, είναι πιο ανταγωνιστικό –και «αγωνιστικό»– από άλλα που γράφονται σήμερα. Προφανώς καθόλου τυχαία. Για την εποχή

που γράφτηκε, ο συγγραφικός γύρος της *Φάρσας* σε 180-190 ημέρες ήταν πρωτοποριακός και ιδιαίτερος. Τούτο καθίσταται εμφανές και προς το τέλος του μυθιστορήματος, όπου η έξαρση του εθνοκεντρισμού καυτηριάζεται ασύστολα. Στο κρεσέντο μάλιστα αυτής της σατιρικής διάθεσης, ο εθνοκεντρισμός και η αγάπη στο έθνος αντιπαραβάλλονται στην έξαρση της σεξουαλικότητας και του οργασμού. Εν αρχή ην σώμα. Ούτε λόγος ούτε μπόγος. Αποποιοούμενες τα χρέη νοικοκυράς, η Ρένα και η Τίτι αποτελούν παραδείγματα γυναικείας χειραφέτησης, πορείας προς τα μπρος και όχι προς τα πίσω, σε καθιερωμένα και στερεότυπα, σε κάδρα με συγγενείς και οικογενειακές συναθροίσεις, μια Κυριακή ξεχαρβαλωμένη, λίγο μετά τις έξι και πριν από τις οχτώ. Εδώ, δεν υπάρχουν ωράρια, τυπολατρικά θέματα, ούτε διδακτικό ύφος. Όλα ρέουν ελεύθερα έναντι της σοβαροφάνειας. Αν πέθαιναν, οι δυο φίλες θα πέθαιναν γελώντας. Αν και αρχικά περίμενα περισσότερα δαιδαλώδη παιχνίδια από τη *Φάρσα*, καθώς η γραφή της Έρσης Σωτηροπούλου είναι συγχρόνως πηγαία και εναλλάσσουσα, εντούτοις αδιαμφισβήτητο είναι ότι αποτελεί «ένα σπάνιο παράδειγμα χιούμορ με τεχνική στη λογοτεχνία μας», όπως γράφει και ο Νάνος Βαλαωρίτης στη δεύτερη, και πιο πρόσφατη, εισαγωγή του βιβλίου των εκδόσεων Πατάκη. ■

Ανγόνη Κατσαδίμα

Έρση Σωτηροπούλου
Η φάρσαΠατάκης, 2010
σελ. 305, € 15